Jakten på De vises Sten

I flere tusen år har «Stenen», «De vises Sten» eller «Filosofenes Sten» vært et sentralt symbol i den esoteriske tradisjonen. Dette symbolet er særlig kjent fra alkymi, men det har røtter tilbake til både gresk visdomstradisjon, Bibelen, og mysterielære fra Det gamle Egypt. Stenen står for menneskets søken etter udødelighet og livets mening.

llustrasjon fra det alkymistiske verket «Splendor Solis», utgitt i London på 1500-tallet. Den to-hodete personen holder De vises Sten i sin venstre hånd. Symbolikken i «Splendor Solis» blir nærmere forklart i artikkelen.

Isaac Newton og De vises Sten

Newton var ikke bare fysiker og matematiker. Ifølge ham selv var matematikk noe han drev på med i fritiden, mens hovedinteressen var alkymi og annen esoterikk. I sine alkymistiske arbeidsnotater skrev Newton dette om stenen: «Edward Generosus taler om fire stener: den mineralske sten, plante-stenen, dyre-stenen, og engle-stenen eller den fremtidige sten som er Moses' guddommelige og magiske sten». (Sitatet er hentet fra Frank A. Manuels «*A portrait of Isaac Newton*» side 168.)

Det er den fjerde stenen, *englestenen,* som er Filosofenes Sten, eller De vises Sten. Newton beskriver denne stenens egenskaper litt lenger nede: «Den hindrer forfallet i menneskets legeme, gir guddommelige evner og kunnskap om ting gjennom drømmer og visjoner». Bytter vi ut ordet «sten» med «legeme», blir det lettere å se hva Newton skriver om. Ifølge den esoteriske lære har mennesket flere legemer, og det er vanlig i vestlig tradisjon å bruke en inndeling i fire nivåer:

1) det fysiske legeme (den mineralske sten)

2) eterlegemet, med den bioelektriske livsenergien, dvs. chi eller prana (plante)

3) astral- eller sjelslegemet (dyr)

4) Det høyere Selv (engel)

De vises Sten er altså et symbol på vårt høyere Selv. «Å finne De vises Sten» betyr å opprette en permanent kontakt med vår indre, guddommelige kjerne og den høyere bevisstheten.

De vises Sten i Bibelen

Stensymbolikken er brukt også i jødedom og kristendom. I andre kapittel av Johannes Åpenbaring står det: «Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene! Den som seirer, vil jeg gi av den skjulte manna. Og jeg vil gi ham en hvit sten, og på stenen er det skrevet et nytt navn som ingen kjenner uten den som får det.» Uttrykket «Den som har ører» viser til at det blir fremlagt en esoterisk lære. «Å seire» vil si å overvinne sin lavere personlighet, slik at man oppnår kontakt med det høyere Selvet. Da mottar man De vises Sten.

Bakgrunnen for stensymbolikken finner vi i hebraisk språk og jødenes hemmelige lære, kabbalah. Ordet «Sten» skrives på hebraisk **אבן** - eller ABN med latinske bokstaver. **אב** (AB) betyr Fader, og **בן** (BN) betyr Sønn, så ordet ABN eller Sten viser til foreningen av Fader og Sønn. «Faderen» betyr her Kilden og Skaperen av alt som er. Samtidig er «vår himmelske Fader» også Guddomsgnisten i hvert enkelt menneske. «Sønnen» er hele Skaperverket, og samtidig viser Sønnen til menneskets personlighet og sjel.

Når Fader og Sønn forenes i menneskets indre, finner man De vises Sten. Evolusjonen har nådd sitt mål, og menneskets reise er fullført. Fusjonen mellom Fader og Sønn gjør at man kan si som Sønnen Jesus i Johannes kap. 14: «Den som har sett meg, har sett Faderen. Hvordan kan du da si: Vis oss Faderen? Tror du ikke at jeg er i Faderen, og Faderen i meg? De ordene jeg taler til dere, taler jeg ikke av meg selv, men Faderen, som blir i meg, han gjør sine gjerninger.»

Stensymbolikken finnes i både Det gamle og Det nye Testamente. I Salmenes bok kap. 118, 20 – 22 står det: «Dette er Herrens port, her går de rettferdige inn. Jeg priser deg fordi du svarte meg, du ble min frelse. Stenen som bygningsmennene vraket, er blitt hjørnesten.» Når man har blitt «hjørnesten», åpnes Herrens port og bevisstheten gis adgang til Skaperverkets indre dimensjoner.

Den samme symbolikken brukes i Matteus kap. 21.42, og med «Stenen» menes her Jesus som nå har oppnådd Kristusbevissthet: «Stenen som bygningsmennene forkastet, den er blitt til hjørnesten».

Men ordet «hjørnesten» er en misvisende oversettelse, der den esoteriske meningen går tapt. De opprinnelige greske ordene **κεφαλὴν γωνίας** (kephalhen gonias) er i den norske Bibelen oversatt til «hjørne», slik at det blir «hjørnesten». Det korrekte er imidlertid «topp-hjørnesten». (Ordet **κεφαλὴν** betyr hode eller topp, mens **γωνίας** betyr hjørne eller ytre vinkel). I den greske originalteksten av Matteus 21.42 siktes det til toppstenen som er *det høyeste punktet på en pyramide.* Denne stenen symboliserer den åndelige Innvielsen eller Opplysningen.

De vises Sten og den store pyramiden på Giza

Vi må til Egypt for å forstå denne symbolikken. Den største pyramiden på Giza-platået mangler nemlig toppstenen. Det hevdes gjerne at denne kjempestore stenen på uforklarlig måte har blitt fjernet i årenes løp, men ifølge Vestens esoteriske tradisjon har toppstenen aldri vært der.

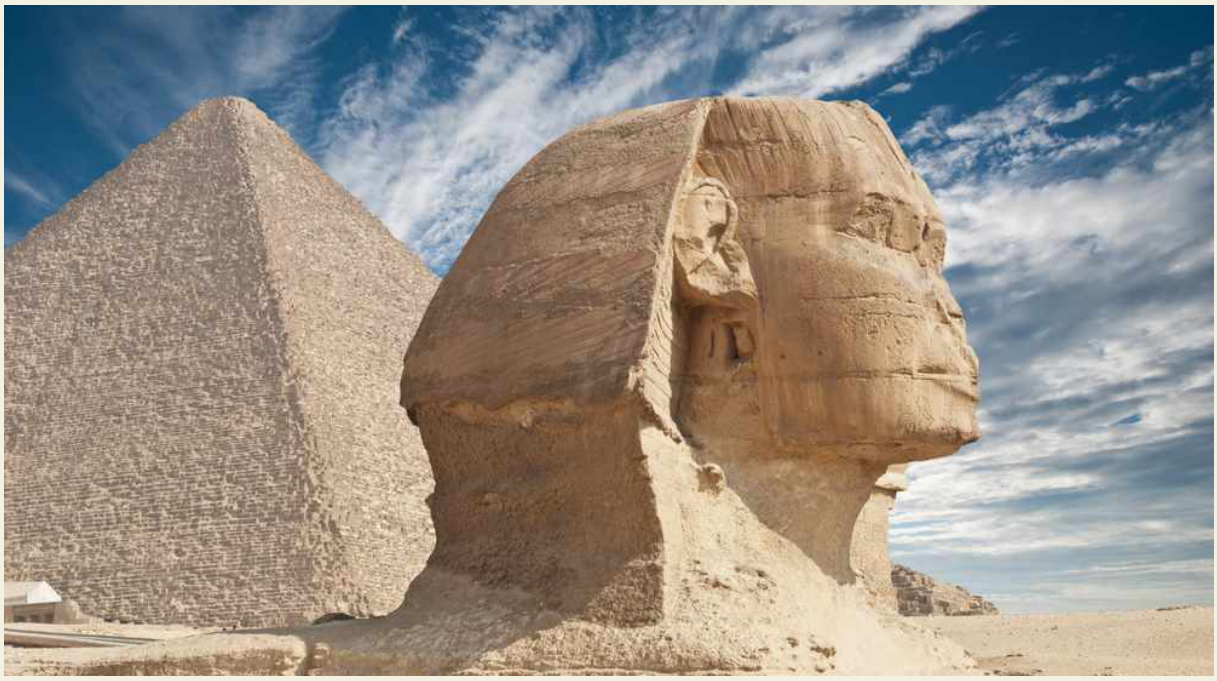

Den største pyramiden på Giza. Vi ser at toppstenen mangler.

Giza var det gamle Egypts viktigste mysterieskole, og pyramiden ble brukt som innvielseskammer i de egyptiske mysterier. Gjennom flere tusen år var denne pyramiden nærmest en «innvielsesfabrikk» for mennesker bosatt i Middelhavsområdet. Kandidaten for Innvielse ble lagt i sarkofagen i det såkalte «Kongens kammer» inni pyramiden, mens egyptiske prester hjalp personen med å skape forbindelse til det høyere Selv. Slik ble kandidaten i stand til å se inn i Skaperverkets indre dimensjoner.

Pyramidens toppsten mangler, fordi *den som ble innviet selv skulle forvandles til toppsten.* Denne stenen er «De vises Sten» og viser til kontakten mellom det jordiske og det himmelske. Toppstenen representerer forbindelsen mellom menneskets vanlige, fysiske bevissthet og den oversanselige bevisstheten. Det er denne stenen Jesus Kristus har blitt, da han i Matteus-evangeliet omtales som «topp-hjørnesten». Den egyptiske kulturen og pyramidene var godt kjent blant datidens mennesker som bodde rundt Middelhavet. Greske filosofer dro til Egypt for opplæring, Moses vokste opp i Egypt der han fikk undervisning av presteskapet, og ifølge Matteus kap. 2 dro Jesus til Egypt etter fødselen i Betlehem. Giza som innvielsessenter og betydningen av den manglende toppstenen må ha vært godt kjent blant leserne av Matteus. Når det står at Jesus dro til Egypt og at han har blitt topp-hjørnesten, ville de ta hintet.

Frimureriet og De vises Sten

Den manglende toppstenen brukes som symbol også i frimureriet. George Washington og andre sentrale personer bak etableringen av USA var frimurere og kjente til symbolikken rundt pyramidens toppsten. De brukte denne esoteriske kunnskapen da de utformet seglet til den nye nasjonen som de etablerte.

«The Great Seal of The United States of America» står på baksiden av dollarseddelen. Den offisielle beskrivelsen fra 1782 har følgende knappe og kryptiske omtale av seglet: «En uferdig pyramide. Øverst et øye i et triangel, omgitt av en glorie.» Seglet viser til toppstenen på Gizaplatåets store pyramide. Dette er De vises Sten. Samtidig er det et symbol på menneskets åndelige Innvielse. Det viser også til Jesus Kristus, slik han omtales i Matt. 21.42.

The Great Seal of The United States of America. Innen frimureriet på 1700-tallet var det godt kjent at den store pyramiden på Giza opprinnelig ble brukt til innvielser. Se også artikkelen «Innvielsesdøden i Det gamle Egypt» på visdomsskolen.no.

Fremstillingen av De vises Sten

Hvordan fremstiller man så De vises Sten? I fortiden var dette en esoterisk eller hemmelig lære, og derfor ble den aldri forklart offentlig på en åpen og likefrem måte. Alkymisten og rosenkorseren Michael Maier gir et hint i «*Atalanta Fugiens*», utgitt i 1617. I dette bokverket har Maier inkludert en illustrasjon som skal vise hvordan man finner De vises Sten. Han kommenterer illustrasjonen på denne måten:

«Lag en sirkel av mannen og kvinnen; så et kvadrat, og ut av dette et triangel; lag en ny sirkel og du vil ha De vises Sten. Slik blir Stenen fremstilt, noe du ikke vil klare om du ikke anstrenger deg for å forstå denne geometriske undervisningen».

Slik skal illustrasjonen forstås: Ifølge alkymi og esoterisk filosofi består vi alle av maskuline og feminine egenskaper, eller *yang* og *yin*. Mannen og kvinnen på illustrasjonen viser til disse motsatte polaritetene i menneskets indre. De representerer karaktertrekk og egenskaper som skal bringes i balanse, slik at vi skaper en harmonisk sirkel utav personligheten. Det er altså et psykologisk utviklingsarbeid som skisseres. Indre konflikter og ubalanser skal rettes opp, og gjennom dette arbeidet skapes et indre, stille rom. Vi får en stødig og stabil kjerne, som vises av kvadratet utenfor sirkelen. Med støtte i kvadratet kan triangelet, som symboliserer menneskesjelen, strekke seg opp mot den ytre sirkelen, som er Makrokosmos.
Filosofen på illustrasjonen bruker en passer for å tilpasse den indre sirkelen (Mikrokosmos eller mennesket) til den ytre sirkelen (Makrokosmos eller den guddommelige helheten). Disse to sirklene skal være samkjørte og stå i perfekt balanse. Da har mennesket harmonisert sin sjel med Makrokosmos og den guddommelige vilje som gjennomstrømmer hele Skaperverket.

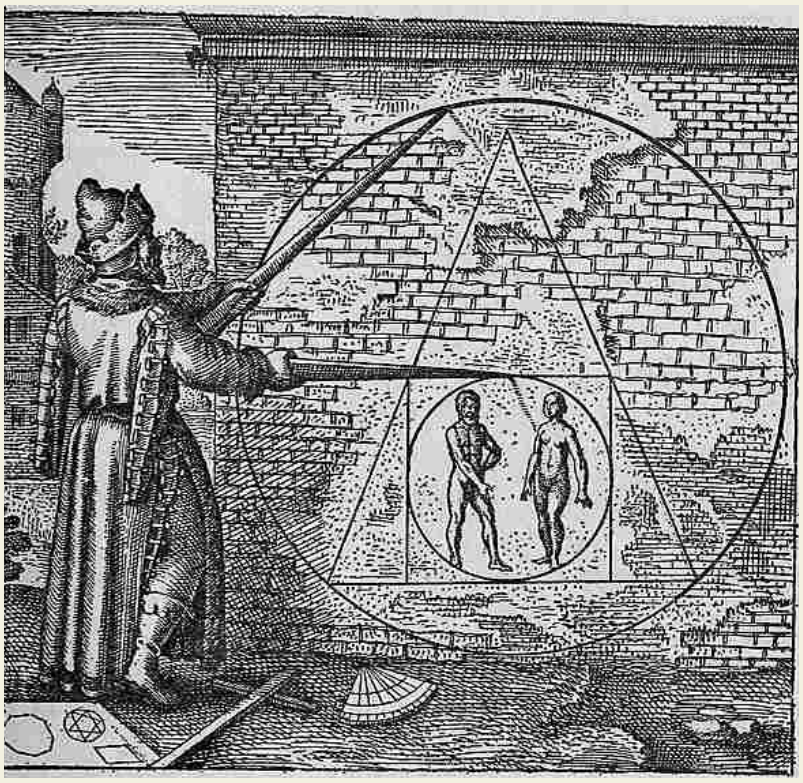

Denne symbolske illustrasjonen er fra 1600-tallet og forklarer hvordan man fremstiller De vises Sten. Dette var en hemmelig lære som ikke ble fremlagt til alle og enhver. Kun i personlige møter mellom mester og elev ble læren åpent forklart.

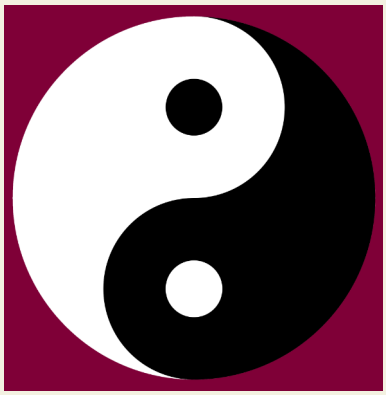

Det sentrale symbolet i taoismen. Hvitt er yang og det maskuline, svart er yin og det feminine, mens hele sirkelen er Tao. Yang og yin skal stå i harmonisk forhold til hverandre. Det er samme symbolikk som i Maiers illustrasjon, der en mann (yang) og en kvinne (yin) står inni en sirkel.

Samme idé ser vi også i illustrasjonen fra «*Splendor Solis*» i begynnelsen av artikkelen. Her har personen to hoder og er dermed en «rebis», som betyr «to ting». Målet er å sammenføye disse polaritetene til en enhet. Det høyre hodet viser til Solen og det maskuline, mens det venstre hodet er Månen og det feminine. Fargeleggingen viser til de tre hovedstadiene i alkymistens arbeid: klesdrakten er «nigredo» (det svarte stadium), venstre vinge er «albedo» (hvite stadium) og høyre vinge er «rubedo» (røde stadium). Rubedo som det høyeste nivå symboliserer den åndelige Opplysningen. I høyre hånd holder personen et speil, og i forklaringen til illustrasjonen står det at ved å se inn i dette speilet kan man skue hele Skaperverket. I venstre hånd

har personen et egg. Bildeteksten sier at *ut fra dette egget skal De vises Sten klekkes som en kylling.* Det skjer når rebis har blitt ett, det vil si når alle personlighetens elementer har blitt stabilisert og harmonisert og fungerer som en enhet.

Nedenfor ser du en annen illustrasjon fra det samme alkymistiske verket. De vises Sten fremstilles her som *en indre Sol,* som stiger opp over det indre landskapet og opplyser alt. Det skjer etter at Stenen har blitt klekket ut av egget, jamfør den første illustrasjonen fra «*Splendor Solis*».

Erfaringen av en indre Sol er bakgrunnen for tittelen Splendor Solis, som betyr Strålende Sol. Det er også grunnen til at opplevelsen kalles åndelig *Opplysning.*

Flere beskrivelser fra alkymi

Slik beskrives Stenen av alkymisten Nicholas Flamel: «Den løsriver mennesket fra denne tårenes dal og frigjør oss. Det vil si at fra motløsheten skapt av sykdom og fattigdom, løfter Stenen oss på sine vinger med lovsang og ære opp fra de stinkende egyptiske brakkvann, som er den daglige bevisstheten hos dødelige mennesker.» (Fra Nicholas Flamels «*Chymische Wercke*», utgitt 1681 i Hamburg.) Stenen løfter altså den ordinære bevisstheten opp til et høyere plan.

Her er en annen alkymistisk beskrivelse av Stenen: «den er et avklaret og opplyst legeme med udødelighetens gave, som har steget opp over de fire elementene og trådt inn i det reneste senter som er hele naturens femte element. Nå er den mer strålende enn sine mektige foreldre, som er Solen og Månen». (Fra «*Drei Geheime Traktätlein*» av anonym forfatter, utgitt i Mainz i 1749.)

«De fire elementene» i beskrivelsen over er ild, luft, vann og jord, som er den fysiske verdens primære byggeklosser. «Det femte element» er kvintessensen og symboliserer de åndelige eller indre dimensjoner i Skaperverket.

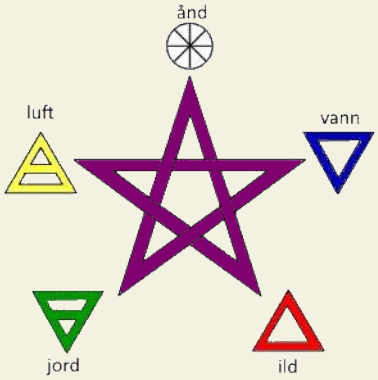

Pentagrammet er et symbol på mennesket og den åndelige Innvielse. De fire nederste spissene i pentagrammet representerer de fire elementene og den fysiske kroppen, mens den øverste spissen er kvintessensen som står for det åndelige. På neste side ser du Leonardo da Vincis versjon, der et menneske er oppstilt som et pentagram. Pentagrammets øverste spiss er lokalisert over hodet, mens armer og bein danner pentagrammets fire nederste vinkler.

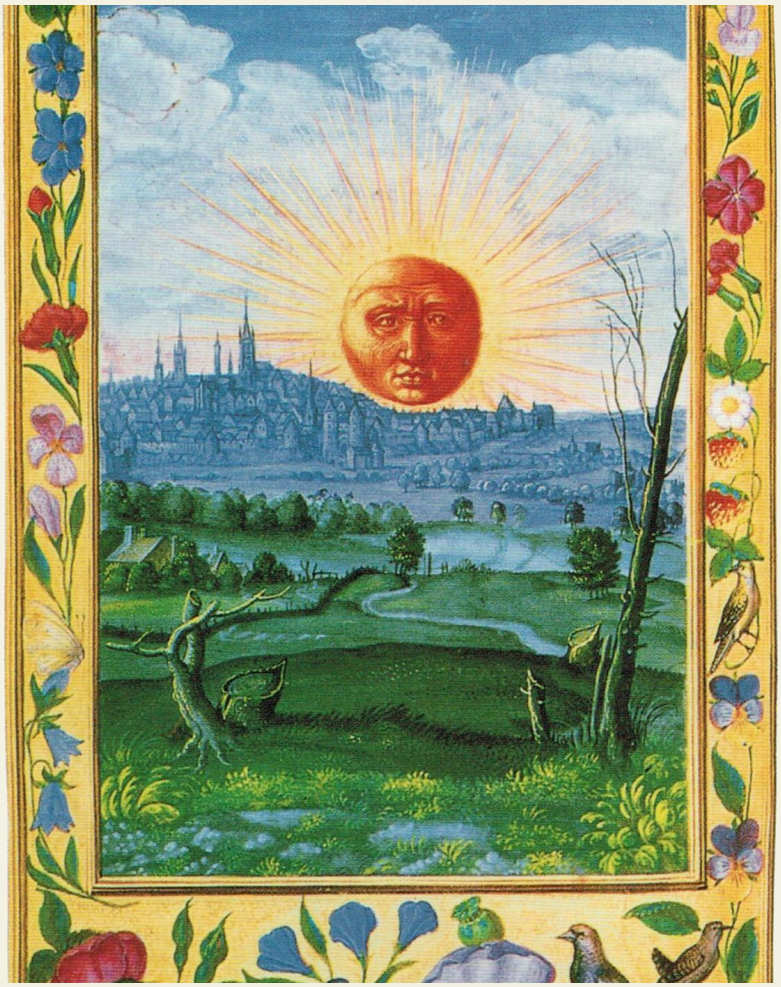

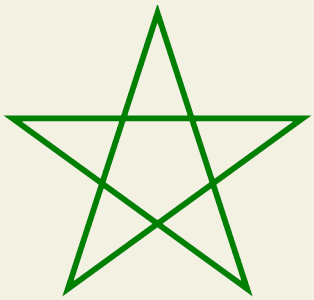

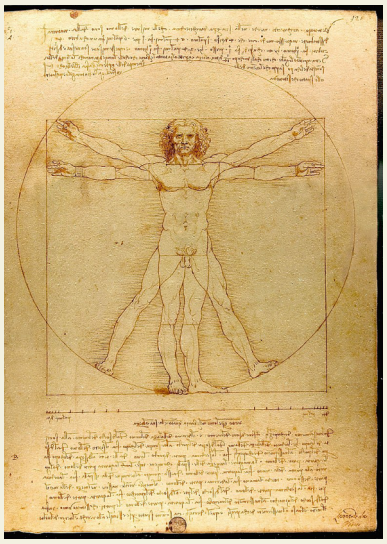

Det er mange mennesker fra forskjellige kulturer og tidsepoker som har funnet De vises Sten. Dette er en beskrivelse fra India:

«Den ytre verden, i stadig bevegelse og med uopphørlig skapelse, forandring og oppløsning som sine kjennetegn, trådte nå i bakgrunnen og ga inntrykk av å være et ekstremt tynt og raskt smeltende skumlag oppå et substansielt, bølgende livshav.» (Fra «*Living with Kundalini*» av Gopi Krishna).

De vises Sten og Pythagoras' lære

Pythagoras var ikke bare matematiker. Først og fremst var han en stor, spirituell lærer, og han etablerte en skole for åndelig søkende i Kroton i sør-Italia. Pythagoras brukte tall og geometriske symboler for å formidle den hemmelige læren. Også symbolikken rundt De vises Sten er koblet til Pythagoras' undervisning. For å undersøke denne koblingen, må vi først ta en tur innom jødisk kabbalah.

De tallsymbolene vi nå bruker, altså 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, er en forholdsvis ny oppfinnelse. De ble utviklet i India og brakt til Europa av araberne.

Det nye tallsystemet ble gradvis tatt i bruk i Vesten fra rundt år 1000 og fremover. Før den tid brukte man romertall, som var en arv etter Romerriket. I den greske og jødiske kulturen brukte de bokstavene i alfabetet også som tallsymboler. Alle som kunne lese og skrive, visste samtidig tallverdien for de enkelte bokstavene. Og siden hver bokstav har en tallverdi, vil også alle ord korrespondere med et tall.

La oss se på tallverdien for det hebraiske ordet **נ ב א**. Som tidligere nevnt betyr dette ordet *Sten* og skrives slik med latinske bokstaver: ABN. Den hebraiske bokstaven **א** eller A er første bokstav i alfabetet og har tallverdi 1.

ב eller B har tallverdi 2, og **נ** (N) har tallverdi 50. Tallverdien for det hebraiske **נ ב א** , altså ABN eller «Sten», er dermed 1+2+50 = 53. Tallet 53 symboliserer derfor De vises Sten, Den åndelige Innvielsen og foreningen av «Fader» og «Sønn». Som tidligere nevnt betyr **ב א** (AB) Fader og **ב נ** (BN) betyr Sønn, så ordet ABN eller Sten viser til fusjonen av Fader og Sønn.

Nå kan vi gå tilbake til Pythagoras og se etter tallet 53. Et av deres mest kjente symboler var noe som vi nå kaller «Det pytagoreiske triangel». Selv kalte de det for **Bryllupstriangelet.** Som vi snart skal se, handler dette triangelet om fusjon og forening, og dette er bakgrunnen for å kalle det «bryllup». I kristendommen kalte man den samme spirituelle opplevelsen for «Det himmelske bryllup», «Lammets bryllup» og «Bryllupet i Kana».

Bryllupstriangelet er et rettvinklet triangel der den loddrette kateten har en lengde på **3 enheter,** den vannrette kateten eller bunnen er **4 enheter** lang, og hypotenusen er **5 enheter.** Triangelet er et symbol på skaperverket, evolusjonen og livets formål.

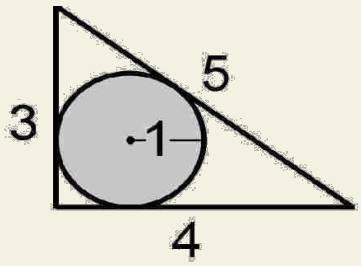

La oss ta en kort gjennomgang av symbolikken knyttet til triangelets sider:

3: Faderen. En maskulin, trefoldig skaperimpuls utgår fra Kilden. Den strømmer nedover og inn i den materielle verden.

4: Moderen. Dette er basis og fundament i Skaperverket. Tallet 4 viser til den materielle verden med de fire elementene ild, luft, vann og jord. Den Kosmiske urmoderen tar imot impulsene fra Oven og opptar dem i sitt skjød. Her skal de vokse og utvikle seg, for at de med rikt utbytte skal kunne vende tilbake til sitt sanne hjem.

5: Sønnen. Er resultatet av foreningen mellom Fader og Moder, eller foreningen av ånd og materie. 5 er *kvintessensen,* det vil si den femte essens som hever seg opp over de fire. Oppover langs triangelets diagonale linje søker den skapte verden tilbake til Skaperen. I det øverste hjørnet går Sønnen opp i Faderen. Den øverste vinkelen symboliserer dermed fusjonen mellom Fader og Sønn.

Summerer vi side 3, 4 og 5, får vi 3 + 4 + 5 = **12 lengdeenheter.** 12 viser til en fullendt syklus, jfr. zodiaken med 12 stjernetegn og årets 12 måneder.

Det pythagoreiske triangel har dessuten den geometriske egenskapen at en sirkel med radius på nøyaktig **1 lengdeenhet** får plass innenfor de tre sidene. Det symboliserer at gjennom alle triangelets faser, trinn og nivåer er det hele tiden **Det Ene – Gud – Tao** som utfolder seg: fra Det Ene, gjennom Det Ene og tilbake til Det Ene. Bakenfor alle myriader av manifestasjoner ligger den enkle og fullkomne enhet.

En mer detaljert utgave av triangelet ser du nederst på denne siden. Evolusjonen i den materielle verden har den nederste linjen med de fire elementene som sitt fundament og grunnlag. Utviklingen går opp fra mineralriket og videre til plante- dyre- og menneskeriket. Derfra går det over i engleriket eller den åndelige verden, for endelig å forenes med Kilden i triangelets toppunkt.

Her forenes Sønn og Fader, og i et pytagoreisk triangel med sider på 3-4-5 lengdeenheter vil denne vinkelen være 53°. Det er tallverdien for det hebraiske ordet ABN som betyr Sten, og som symboliserer fusjonen mellom Fader og Sønn.

Den nederste vinkelen på 37° har også stor symbolsk betydning og viser blant annet til Sønnen og navnet Jesus Kristus på gresk. Tallet 37 er et av de viktigste innen tallsymbolikk og blir brukt av både Pythagoras, Platon, Det gamle og Det nye testamente, Rosenkorsmanifestet Fama Fraternitatis fra 1600-tallet, samt buddhisme og taoisme. Det blir imidlertid for omfattende å gå inn på dette tallet her.

Den esoteriske symbolikken i Det pythagoreiske triangel forteller om menneskenes oppgave på det nåværende stadium av evolusjonen: vi skal heve oss fra det fjerde nivå som er menneskeriket, og opp til det femte kongerike for å opprette kontakt med engler og Indre Mestere. Til slutt skal vi helt opp i triangelets øverste hjørne for å forenes med Faderen.

Inspirasjonen fra Egypt

Pythagoras var ikke den første som brukte dette triangelet i sin esoteriske undervisning. Plutark var en filosof og innviet Apollo-prest som levde fra ca. år 45 til ca år 125 e.Kr. De siste 30 årene av sitt liv virket han som prest ved orakelet i Delphi.

Ifølge Plutark kjente også de gamle egypterne til Bryllupstriangelet, og det er sannsynlig at Pythagoras mottok undervisning om dette symbolet da han var i Egypt. Plutark skriver det følgende i en analyse av de egyptiske guddommene Osiris, Isis og Horus:

«I et rettvinklet triangel representerer **tallet 3** den rette vinkelens side; **tallet 4** er bunnen, og **tallet 5** er hypotenusen... Man må forestille seg at den rette vinkelens loddrette side står for det maskuline, triangelets bunn representerer det feminine, og hypotenusen er produktet av de to. Likeså bør man betrakte **Osiris** som det første prinsipp, **Isis** er substansen som mottar innflytelsen, og **Horus** er resultatet av unionen mellom de to.» Osiris er altså den loddrette linjen, Isis er bunnen, mens Horus er linjen som skråner oppover og tilbake til Osiris. I egyptisk mytologi er Osiris Faderen, Isis er Moderen, mens Horus er Sønnen.

I Karl von Eckartshausens «*Skyen foran Helligdommen*», utgitt av Visdomsskolen, kan du lese mer om stadiene frem mot den åndelige Opplysningen.

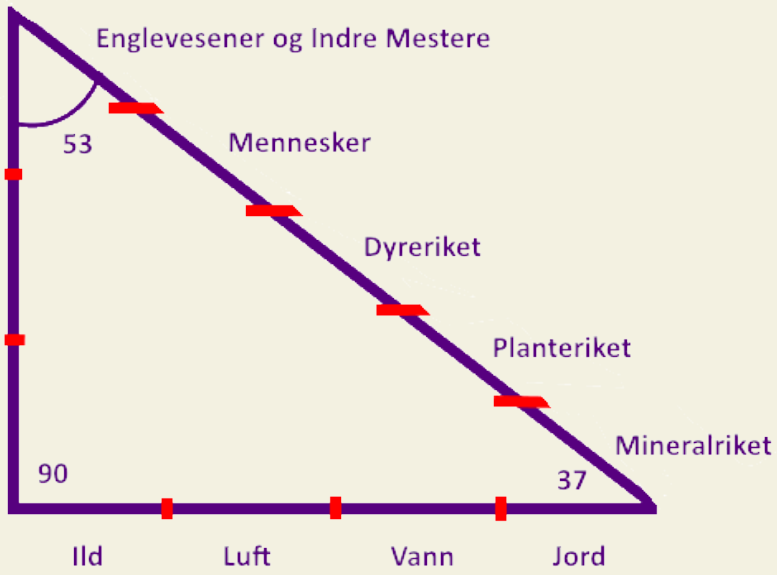

Horus på fanget til Isis

Til venstre ser vi barnet Horus på fanget til Isis. Han mottar næring fra moren, slik at han kan vokse seg stor og sterk. Denne symbolikken skal forstås ut fra Bryllupstriangelet og Plutarks beskrivelse av dette. Isis er basis og fundament, og Horus er både hele Skaperverket og det enkelte menneske. Gjennom evolusjonen skal Horus vokse og utvikle seg opp langs den skrå siden av triangelet, tilbake til Faderen som er Osiris.

Denne egyptiske symbolikken ble lånt av kristendommen. I Joh. Kap. 16.28 sier Jesus dette: *«Jeg er utgått fra Far og er kommet til verden. Jeg forlater verden igjen og går til Far.»* Bryllupstriangelet gir den esoteriske forklaringen på dette utsagnet.

Jesus på fanget til Maria

Til høyre i bildet ser vi en annen fremstilling av De vises Sten. Dette er engle-stenen som nevnes av Newton i et tidligere sitat. Jamfør også med den gjengitte beskrivelsen fra *«Drei Geheime Traktätlein»: «Den er et avklaret og opplyst legeme med udødelighetens gave, som har steget opp over de fire elementene og trådt inn i det reneste senter som er hele naturens femte element. Nå er den mer strålende enn sine mektige foreldre, som er Solen og Månen».*